

Lausunto Porvoon keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaavaluonnoksesta

Maakuntahallitus 23.02.2026
321/06.02.00/2022

Tiivistelmä

Porvoon keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaava on valmisteluvaiheessa (kaavaluonnos). Osayleiskaavaluonnoksessa on hyvin tuotu esiin ja otettu huomioon kaavatyötä ohjaavan Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan tavoitteet ja kaavaratkaisut. Osayleiskaavan jatkovalmistelussa huomioon otettavia näkökulmia on tuotu lausunnossa esiin teemoittain, sekä yhteenvetona lausunnon lopussa. Kaava-alueeseen kohdistuu lukuisia, maakuntakaavassa osoitettuja valtakunnallisia, maakunnallisia ja/tai seudullisia intressejä.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian vireilletulo

Porvoon kaupunki/ kaupunkisuunnittelu pyytää lausuntoa Porvoon keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaavaluonnoksesta 27.2.2026 mennessä.

Kaava-aineisto on saatavilla Porvoon kaupungin verkkosivuilla: [Linkki osayleiskaava-aineistoon](#)

Asian tausta

Kaava-alueen sijainti ja laajuus

Osayleiskaava kattaa Porvoon kaupunkimaisesti rakennetun alueen, kaupunkitaajaman, sekä sen ympärillä olevan kehysalueen. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 134 km², josta maapinta-ala on 115 km² ja vesipinta-ala 19 km². Alueella asuu noin 40600 asukasta, joka on lähes 80 % koko Porvoon väestöstä

Kaavan tavoitteet ja vaiheet

Porvoon keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaavan laatiminen on valmisteluvaiheessa. Osayleiskaavassa ratkaistaan, miten keskeisten kaupunkialueiden maankäyttöä kehitetään seuraavan 25 vuoden aikana. Kaavaratkaisussa varaudutaan mm. 15 000 uuteen asukkaaseen ja väestörakenteen muutoksista johtuvaan asuntotarpeen kasvuun sekä mahdolliseen Itärataan.

Yleiskaavatyö alkoi vuonna 2021 strategian uudistamisen rinnalla. Valtuuston hyväksymä strategia asetti lähtökohdat ja tavoitteet osayleiskaavalle, jotka kirjattiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) (nähtävillä ja kommentoitavana 3.5.-13.6.2021).

Vuonna 2021 laadittiin kuusi alustavaa rakennemallia, joita edelleen työstettiin neljäksi erilaiseksi rakennemallivaihtoehdoksi. Rakennemallien vaikutuksia arvioitiin yleispiirteisesti, muun muassa suhteessa Porvoon strategiaan ja maakuntakaavaan. Arvioinnin perusteella parhaaksi rakennemallivaihtoehdoksi nousi vaihtoehto ”Kaksi asemaa – yksi kaupunki”, toiseksi parhaana nähtiin vaihtoehto ”Uudet naapurit” (Linkki: [Esitys rakennemalleista](#)). Rakennemallivaiheesta kaavatyön taustaksi tarkennettiin tavoitteellinen rakennemalli ”Unelmien Porvoo 2050”.

Käynnissä olevan valmisteluvaiheen jälkeen osayleiskaavaluonnos työstetään kaavaehdotukseksi, jonka arvioidaan valmistuvan syksyllä 2026. Nyt osayleiskaavan valmisteluvaiheessa lausunnoilla on vielä kolme kaavaluonnosvaihtoehtoa johtuen Itäradan suunnittelun keskeneräisyydestä. Osayleiskaavaluonnosvaihtoehdot eivät kuitenkaan Itäradan mahdollisen aseman sijantia lukuun ottamatta merkittävästi poikkea toisistaan. Kun radan suunnittelu etenee, voidaan myös osayleiskaavaratkaisua muokata edelleen tarkentuneet radan ja aseman suunnitteluratkaisut huomioon ottaen.

Kaavatilanne

Yleis- ja asemakaavat

Suurimmalla osalla suunnittelualueella on voimassa Porvoon keskeisten alueiden osayleiskaava (hyv. 2004, voimaan 2006). Kaava-alueen länsi- ja pohjoisosassa on voimassa kylien ja haja-asutusalueiden osayleiskaava (1996). Nyt laadittavana oleva osayleiskaava tulee korvaamaan suunnittelualueellaan nykyiset voimassa olevat yleiskaavat. Osayleiskaava-alueella on voimassa ja valmistelussa lukuisia asemakaavoja.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa (alueidenkäyttölaki 32§).

Suunnittelualuetta koskee syksyllä 2020 hyväksytty ja keväällä 2023 lainvoiman saanut Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, joka on osa Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuutta. Myös 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisu on alueella voimassa, mutta se ei ole kyseessä olevan osayleiskaavan kannalta relevantti.

Osayleiskaavan suunnittelualue on laaja ja monimuotoinen, joten lukuisat maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset ohjaavat yleiskaavan laatimista. Koska kyseessä on keskeisen kaupunkialueen osayleiskaava maakuntakaavan osalta korostuvat erityisesti kestävä yhdyskuntarakennetta, keskuksen tukemista, kestävä liikkuksen edistämistä, palveluiden saavutettavuutta, ilmastoa sekä ympäristön erityispiirteiden ja arvojen turvaamista koskevat tavoitteet ja yleiset suunnittelumääräykset.

Kaava-alueeseen kohdistuu useita maakuntakaavassa osoitettuja valtakunnallisia, maakunnallisia ja/tai seudullisia intressejä.

Maakuntakaavan yleisten suunnittelumääräysten lisäksi alueen osayleiskaavoitusta ohjaavat- seuraavat maakuntakaavamerkinnät määräyksineen:

- keskustatoimintojen alue, keskus
- taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke
- uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke
- valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tiet
- liityntäpysäköintialueet, joukkoliikenteen vaihtopaikat
- satama
- pääradan ohjeellinen linjaus, pitkällä aikavälillä toteutettavan pääradan ohjeellinen linjaus
- kaupan alueita
- arvokkaita luontokohteita (suojelualueita, Natura 2000)

- viheryhteystarvemerkitöjä
- virkistysalueita
- kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita
- pohjavesialue
- teknisen huollon verkostot
- Kilpilahden suojavyöhyke
- laivaväylä

[Linkki maakuntakaavan karttapalveluun](#)

[Linkki maakuntakaavan Merkinnät ja määräykset -asiakirjaan](#)

Uudenmaan liiton aiemmat lausunnot

Uudenmaan liitto antoi lausunnon osayleiskaavatyön rakennemallivaiheessa vuonna 2021. Lausunnossa nostettiin esiin mm. seuraavia näkökulmia:

- Kolmen rakennemalleista nähtiin pitkälti mukailevan maakuntakaavan keskeisiä suunnitteluperiaatteita, mutta yhdyskuntarakennetta hajauttavaa mallia pidettiin maakuntakaavan vastaisena.
- Rakennemallityössä käytetyt ja Tilastokeskuksen väestöennusteet eroavat toisistaan. Uudenmaan liitto piti hyvänä, että herkkyytarkasteluista oli tehty eri vaihtoehtoja ja katsoi, että erilaiset ennusteet on tärkeä huomioida myös kaavan jatkosuunnittelussa.

Ehdotus lausunnoksi

Osayleiskaavan suhde maakuntakaavan keskeisiin lähtökohtiin ja tavoitteisiin

Kaavaselostuksessa on selkeästi kuvattu, miten osayleiskaava toteuttaa sitä ohjaavaa maakuntakaavaa.

Kaavan taustalla oleva rakennemalli ja osayleiskaavan tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet ovat hyvin linjassa maakuntakaavan kanssa: kaavaratkaisu korostaa keskustan elinvoimaa ja uuden rakentamisen ohjaamista olevan infrastruktuurin ja palveluiden äärelle olemassa olevaa kaupunkirakennetta hyödyntäen ja tiivistäen, samalla viherverkoston yhtenäisyydestä ja saavutettavuudesta huolehtien. Kaavassa myös mm. varaudutaan Itäraataan, otetaan huomioon merkittävät luonto- ja kulttuuriympäristöarvot sekä etsitään keinoja ilmastotavoitteiden saavuttamiselle.

Osayleiskaavasta on tässä vaiheessa laadittu kolme vaihtoehtoista luonnosta johtuen Itäradan suunnittelun keskeneräisyydestä. Eri kaavaluonnosvaihtoehtojen eroja ja vaikutuksia on kuvattu selostuksessa melko suppeasti. Ratkaisu on perusteltu, sillä osayleiskaavaluonnosta on tarkoitus työstää edelleen kaavaehdotukseksi ratalinjausvaihtoehdon tarkentuessa, ja koska keskeisen kaupunkialueen kehittämisen kokonaisratkaisu ei ole riippuvainen Itäradan toteutumisesta. Olevaa rakennetta hyödyntävä ja täydennysrakentamista ja keskustan kehittämistä painottava kaavaratkaisu on toimiva myös nykyiseen liikennejärjestelmään tukeutuvana, ilman merkittäviä uusia liikenneratkaisuja – siis myös ilman Itärataa ja Porvoon asemaa.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Kaikki kolme osayleiskaavaluonnosvaihtoehtoa ovat yhdyskuntarakenteen kehittämisen osalta maakuntakaavan mukaisia. Keskus ja asumisen alueet mukailevat maakuntakaavaratkaisua (maakuntakaavassa keskus & taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke).

Mahdollisen Itäradan aseman sijoittumisen osalta vaihtoehto 3 tuo Kuninkaanportin alueelle jonkin verran enemmän uutta maankäyttöä (TP-1, työpaikka-alue) kuin kahdessa muussa vaihtoehdossa, mutta asumisen vyöhyke painottuu kaikissa vaihtoehdoissa moottoritien eteläpuolelle maakuntakaavan mukaisesti.

Kaavaratkaisu painottaa täydennysrakentamista ja tukeutumista jo olemassa olevaan infrastruktuuriin. Kokonaan uusia yhdyskuntarakennetta laajentavia asumisen alueita on osoitettu suhteellisen vähän. Kaavaselostuksessa on tuotu esiin vaiheistuksen periaatteita, jotka korostavat olevan rakenteen kehittämisen ensisijaisuutta ja kasvuennusteiden epävarmuutta.

Täydennysrakentamisen mahdollisuuksien kartoittamiseksi kaavan taustaksi on laadittu selvitys omakotialueiden täydennysrakentamispotentiaalista. Tämä lähestymistapa toteuttaa erinomaisella tavalla maakuntakaavan tavoitteita hyödyntää jo olemassa olevien rakennettujen alueiden potentiaalia uuden rakentamisen sijoittamisessa. Vanhemmat alueet voivat sijaita edullisesti yhdyskuntarakenteessa ja niillä on valmiina tarvittava infrastruktuuri. Selvityksen perusteella täydennysrakentamiselle on osayleiskaava-alueella merkittävää potentiaalia. Soveltuvimmat alueet on osoitettu osayleiskaavaluonnoksessa omalla merkinnällään.

Kaavassa on myös pohdittu yhdyskuntarakenteen kehittämistä olemassa olevien rakennettujen alueiden käyttötarkoitusta muuttamalla: kaavaluonnoksessa on osoitettu joitakin maankäytön muutosalueita, jotka ovat muutettavissa asumiseen kun niiden nykyinen käyttö (palvelut) päättyy.

Jonkin verran on osoitettu nykyisen yhdyskuntarakenteen jatkoksi myös kokonaan uusia osa-alueita asumiselle. Niihin liittyen selostuksessa todetaan, että mikäli täydennysrakentaminen onnistuu hyvin ja/tai väestönkasvu jää ennakoitua vähäisemmäksi, ei kaikkia uusia alueita tarvitse ottaa rakentamiskäyttöön 2050 mennessä.

On erinomaista, että kaavatyössä on painotettu olevan rakenteen hyödyntämisen ensijaisuutta ja alueiden toteuttamisen vaiheistusta sekä otettu huomioon tulevaisuuden epävarmuustekijöitä. Kaavaselostuksesta nämä kannatettavat periaatteet tulevat selkeästi ilmi. Kaavamääräyksiä olisi kuitenkin vielä hyvä tältä osin täydentää ja ohjausvaikutusta vahvistaa.

Väestö, skenaariot

Porvoon asukasluku vuoden 2024 lopussa oli noin 51 700. Kaavaselostuksessa on mainittu Porvoon väestökehityksen tietolähteitä, mutta ei Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektioita vuoteen 2060 (Uudenmaan liitto 2025, [linkki](#)). Uudenmaan liiton projektiovaihtoehdoissa Porvoon väkiluvun ennakoidaan vaihtelevan 47 000 ja 63 000 välillä vuoteen 2050 mennessä. Kaikissa vaihtoehdoissa nettomuutto on positiivinen, mutta luonnollinen väestönmuutos negatiivinen.

Kaavaratkaisussa varaudutaan 15 000 uuteen asukkaaseen sekä myös väestörakenteen muutoksista johtuvaan asuntotarpeen kasvuun. Osayleiskaavan tavoitteet ja tarkoitus huomioiden varautuminen ennakoituakin suurempaan kasvuun voi olla perusteltua kunhan huolehditaan, että rakentamisen ohjaaminen nojaa kestävän yhdyskuntarakenteen periaatteisiin ja resurssiviisaaseen maankäyttöön.

On hyvä, että eri skenaariot ja tulevaan kehitykseen liittyvät epävarmuustekijät on tuotu selkeästi esiin ja niitä on otettu huomioon rakentamisen sijoittamisen vaiheistuksen suunnittelussa.

Liikenne, saavutettavuus

Osayleiskaavassa liikkumisen kehitystä on tarkasteltu monipuolisesti ja perusteellisesti eri kulkutapojen näkökulmasta. Autoliikenteen, joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn nykytila ja kehitysnäkymät on selvitetty kattavasti, mikä luo hyvän pohjan tasapainoiselle ja kestäväälle liikennejärjestelmälle. Kaavaratkaisu sisältää myös konkreettisia ja selkeitä ratkaisuja kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi, mikä tukee kestävien kulkutapojen aseman vahvistumista arjen liikkumisessa.

Täydentyvä ja tiivistyvä kaupunkirakenne parantaa olennaisesti joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä sekä palvelutason kehittämismahdollisuuksia. Asumisen ja työpaikkojen sijoittuminen joukkoliikenteen kannalta edullisille alueille tukee joukkoliikenteen käyttöä ja vähentää henkilöautoriippuvuutta pitkällä aikavälillä.

Itärata on osoitettu osayleiskaavavaihtoeidoissa alustavan yleissuunnitelman kaikkien tarkasteltujen linjausvaihtoehtojen osalta. Itäradan hankeyhtiö on kuitenkin valinnut jatkosuunnittelun lähtökohdaksi Kuninkaanportin kautta kulkevan linjausvaihtoehdon. Ratalinjausten ympäristövaikutusten arviointimenettely on vielä kesken, eikä lopullisia johtopäätöksiä ole toistaiseksi tehty.

Uudenmaan liitto katsoo, että osayleiskaavaa tulisi jatkovaiheissa tarkentaa siten, että siihen osoitetaan jatkosuunnitteluun valittu linjausvaihtoehto, mikäli käynnissä olevan YVA-menettelyn johtopäätökset puoltavat kyseistä ratkaisua. Tämä selkeyttäisi kaavan ohjausvaikutusta ja parantaisi edellytyksiä Itäradan yhteensovittamiselle muun yhdyskuntarakenteen ja maankäytön kehittämisen kanssa.

Kauppa

Maakuntakaavassa Kuninkaanportti ja Tarmola on osoitettu kaupan alueina, jotka on tarkoitettu pääasiassa tilaa vievää kauppaa varten. Kaupan alueille on maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus, joka on Kuninkaanportin alueella 125 000 k-m² ja Tarmolassa 100 000 k-m². Porvoon yleiskaavassa kyseisille alueille osoitetut enimmäismitoitukset ovat maakuntakaavan mukaisia.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeellä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat Porvoossa ovat seuraavat, ellei selvitysten perusteella muuta osoiteta: Keskustahakuinen kauppa (päivittäistavaran kauppa ja muun erikoistavaran kauppa) 10 000 k-m², paljon tilaa vaativa erikoistavaran kauppa 10 000 k-m².

Yleiskaavassa merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön alarajat ovat maakuntakaavassa esitettyä suuremmat. Yleiskaavan alarajat on osoitettu perustuen Kaupan palveluverkkoselvitykseen (2023) ja päivitettyyn kaupan palveluverkkoselvitykseen (2025). Erikoiskaupassa ja laajan tavaravalikoiman kaupassa alaraja on Tarmolassa ja Kuninkaanportissa 15 000 k-m². Päivittäistavarakaupan osalta raja on Tarmolassa 10 000 k-m², lisäksi KM-1 -alueen kaavamääräyksen mukaan mitoitus tulee jakaa usealle toimijalle. Kuninkaanporttia koskevan KM-2 -alueen määräyksen mukaan alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksikköä tai myymäläkeskittymää.

Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu KM-3-kohdemerkintä Gammelbackaan, Kevätkumpuun, Ölstensiin, Haikkooseen ja Hattulaan. Näille alueille saa sijoittaa paikallisesti merkittävää vähittäiskauppaa yhteensä enintään 10 000 k-m². Alueet sijoittuvat maakuntakaavan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeelle, ja yleiskaavamääräyksessä esitetty seudullisuuden alaraja on maakuntakaavan mukainen.

Uudenmaan liitto toteaa, että yleiskaavan kaupan ratkaisu vaikuttaa perustellulta. Ratkaisu pohjautuu maakuntakaavaan tai ajantasaisiin selvityksiin.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Osayleiskaava-alueelle sijoittuu maakuntakaavassa osoitettuja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden merkintöjä. Maakuntakaavan määräykset edellyttävät, että erityiset arvot on turvattava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueella sijaitsee runsaasti myös muita kuin maakuntakaavakartalla osoitettuja arvokohteita, kuten muinaisjäännöksiä.

Erityisiä maisema- ja/tai kulttuuriympäristöarvoja sisältävät alueet ja kohteet on osoitettu osayleiskaavaluonnoksessa ja erityisten arvojen turvaamiseksi on annettu määräyksiä (yleiset suunnittelumääräykset). Ne edellyttävät myös neuvottelemaan ja/tai pyytämään lausuntoa museoviranomaiselta alueita koskevia toimenpiteitä suunniteltaessa.

Maakuntakaava on kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja koskien otettu asianmukaisesti huomioon osayleiskaavatyössä.

Viherrakenne, luontoarvot, ekologiset yhteydet, virkistys

Osayleiskaavan viheryhteystarvemerkinnot sijoittuvat Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa osoitettuihin sijainteihin, minkä lisäksi osayleiskaavassa on osoitettu täydentäviä yhteystarpeita taajamarakenteen sisälle ja Itäradan maanpäällisen linjausvaihtoehdon varalle. Viheryhteystarpeen merkinnällä ei kuitenkaan ole määräystä, joka ohjaisi yksityiskohtaisempaa suunnittelua esimerkiksi yhteyden tavoitteellisen leveyden ja laadun osalta. Erityisesti liikenneväylien poikki osoitettujen yhteyksien toteuttamisen mahdollisuuksia on tarpeen arvioida jatkosuunnittelussa. Yleiskaavatasolla tärkeimmät viheryhteydet on syytä osoittaa tarkoitukseen soveltuvina aluevarauksina, jotta niiden säilyminen ja toteuttaminen voidaan mahdollisimman hyvin turvata.

Osayleiskaava-alueelle on Uusimaa-kaavassa osoitettu laajempia virkistysalueita sekä virkistyskäytön kohdealueita, joiden tarkempi sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Lisäksi virkistyskäytön edellytyksiä ohjataan maakuntakaavan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen määräyksellä. Osayleiskaavan merkinnät ja

määräykset turvaavat alueen virkistyskäyttöedellytykset, niiden saavutettavuuden ja virkistysyhteydet maakuntakaavan edellyttämällä tavalla.

Maakuntakaavassa osoitetut suojelualuemerkinnot ovat osayleiskaavan suunnittelualueella lähes kokonaan toteutuneet luonnonsuojelualueina. Osayleiskaavaluonnoksen ratkaisu, joka osoittaa suojelualueina toteutuneet luonnonsuojelualueet ja joitain täydennyksiä arvoltaan valtakunnallisiksi tunnistetuista luontokohteista, vastaa maakuntakaavan merkintöjen tavoitetta. Lisäksi muiden merkintöjen kautta suojataan muita suunnittelualueen luontoselvityksessä (2022) tunnistettuja arvokkaita kohteita.

Tekninen huolto

Kaavassa ei ole osoitettu pohjavedenottoamoita, pohjavesikaivoja, pelastusasemia, sähköasemia eikä energialaitoksia. Kaavaselostuksessa todetaan, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa nämä yhdyskunnan toimivuuden kannalta tärkeät toiminnot tulee ottaa huomioon, ja varata niille riittävät alueet. Uudenmaan liitto pitää hyvänä ratkaisua olla esittämättä kriittisen infran kohteita ja alueita. Suunnittelumääräyksissä ei kuitenkaan ole annettu määräyksiä näiden toimintojen huomioimisesta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Uudenmaan liitto esittää, että yleisiä määräyksiä täydennetään tarvittavilta osin, jotta tarkoituksenmukainen ohjausvaikutus siirtyy asemakaavoitukseen ja muuhun tarkempaan suunnitteluun.

Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa on osoitettu runkovesijohdon ohjeellinen linjaus Helsingin ja Porvoon välillä. Merkintää koskevan suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa linjauksen toteuttamismahdollisuudet. Lisäksi yleisissä määräyksissä todetaan, että yhdyskuntateknisen huollon verkostojen ja laitosten toimintamahdollisuudet ja kehittämistarpeet tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Osayleiskaavaluonnoksen aineistoissa ei mainita Helsingin ja Porvoon välistä runkovesiyhteyttä, eikä sitä ole otettu kaavassa huomioon. Uudenmaan liitto esittää, että Helsingin ja Porvoon välinen runkovesijohto huomioidaan kaavan jatkovalmistelussa.

Energia

Osayleiskaavaluonnoksessa on osoitettu uusi Askola–Porvoo 110 kV-voimajohto yhteystarpeena. Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan reitin osoittamiselle ohjeellisena yhteytenä on olemassa vahvat perusteet. Uudenmaan liitto esittääkin, että Askola–Porvoo 110 kV yhteys esitetään ohjeellisena yhteytenä noudattaen reittiä, jolle Kymenlaakson Sähkö on jo hakenut lunastuslupaa.

Ilmastovaikutukset ja hiilensidonta

Porvoon kaupungin tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Uudenmaan liitto pitää hyvänä, että ilmasto on näkyvästi huomioitu osayleiskaavan tavoitteissa sisältäen yhdyskuntarakenteen, liikkumisen, viheralueet, energian sekä sopeutumisen tarpeet.

Kaavan ilmastovaikutukset on arvioitu pääosin laadullisesti, mutta liikenteen päästöjen ja maankäytön hiilinielujen ja -varastojen muutosten osalta myös laskennallisesti. Kaavaluonnosvaihtoehtojen ero ilmastopäästöihin selittyy Itäradan linjauksella ja aseman sijainnilla, mikä

vaikuttaa liikennemääriin ja kulkumuotojakaumaan. Liikenteen päästövähennysten kannalta paras vaihtoehto on keskustan alle sijoittuva asema. Kaavaselostuksesta ei kuitenkaan käy yksiselitteisesti ilmi, miten itäradan toteutumatta jääminen vaikuttaisi liikenteen CO₂ -päästöihin.

Toinen merkittävä ilmastovaikutuksiin liittyvä epävarmuustekijä syntyy uuden rakentamisen tarpeesta ja sijoittumisesta täydennysrakentamisalueille ja kokonaan uusille alueille. Kaavan yleisten määräysten mukaisesti ”Uusi rakentaminen ohjataan ensisijaisesti olemassa olevan infrastruktuurin ja palvelujen äärelle.” Uutta rakentamista sallivien kaavakohteiden ja niitä koskevien määräysten perusteella ei ole kuitenkaan tehty eroa alueiden ensisijaisuudesta ja sen vaikutuksista esimerkiksi hiilinielujen ja -varastojen säilymiseen. Uuden rakentamisen sijoittumista on tarpeen perustella ja mahdollisuuksien mukaan ohjata ilmastovaikutusten näkökulmasta nyt esitettyä painokkaammin.

Kaavassa on annettu yleismääräys energiatehokkuuden edistämisestä, mikä käytännössä tarkoittaa, että toimintojen ja rakennusten sijoittamisessa ja alueellisia energiaratkaisuja tutkittaessa olisi selvitettävä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä ja uusiutuvia energialähteitä käyttäviä ratkaisuja. Uudenmaan liitto esittää, että pelkän selvittämisen sijaan määräys ohjaisi hyödyntämään ilmaston kannalta kestäviä energiaratkaisuja. Lisäksi määräyksen ohjaavuutta voisi laajentaa esimerkiksi energian säästöön ja hukkalämpöjen hyödyntämiseen.

Ilmastomuutokseen sopeutumiseen varaudutaan kaavassa laaja-alaisesti mm. viherrakenteen merkinnöillä, yleismääräysten kautta sekä keskustavyöhykettä ja asuntoalueita koskevalla määräyksellä.

Osayleiskaavassa asetetaan tavoite vähintään 30 prosentin latvuspeittävydestä eri kaupunginosissa. Tavoitetta voisi kaava-aineistossa konkretisoida esimerkiksi esittämällä latvuspeittävyden nykytila. Jatkotyössä olisi myös hyvä varmistaa yhden ja saman tavoitearvon sekä määräyksen muotoilun toimivuus keskenään hyvin erilaisissa kaupungiosissa.

Ilmastovaikutusten arvioinnin tulee kaavaluonnosvaiheessa antaa riittävät tiedot kaavan vahvuuksista, heikkouksista ja kehittämistarpeista jatkosuunnitteluun. Osayleiskaavan ilmastovaikutukset on arvioitu yleispiirteisesti ja suuntaa-antavasti huomioiden kaavan toteuttamisen epävarmuudet. Arvioinnin tulosten havainnollistamista ja hyödyntämistä voisi parantaa esimerkiksi kuvaamalla kaavan merkittävimmät ilmastopäästöjä lisäävät ja vähentävät tekijät sekä konkreettiset suositukset jatkosuunnitteluun.

Yhteenveto Uudenmaan liiton lausunnon keskeisistä viesteistä osayleiskaavan jatkovalmistelua varten

- Kaikki kolme osayleiskaavaluonnosvaihtoehtoa ovat hyvin linjassa maakuntakaavan tavoitteiden ja kaavaratkaisun kanssa.
- Kaavaselostuksessa on kuvattu selkeästi, miten osayleiskaavaluonnos toteuttaa sitä ohjaavaa maakuntakaavaa.
- Yhdyskuntarakenteen osalta kaavaratkaisu toteuttaa maakuntakaavan keskeisiä periaatteita: Kaavaluonnoksissa painottuu keskustan tukeminen ja tukeutuminen olevaan yhdyskuntarakenteeseen sitä hyödyntäen ja tehostaen.

- Vaiheistus ja täydennysrakentamisen ensisijaisuus sekä tulevaan kehitykseen liittyvät epävarmuudet tulevat hyvin esiin kaavaselostuksessa. Kaavamääräyksiä voisi vielä kehittää edelleen olevaan rakenteeseen tukeutumista ja vaiheistusta painottaen.
- Liikkumista on tarkasteltu monipuolisesti ja perusteellisesti. Kaavaratkaisu tukee kestävien kulkutapojen aseman vahvistumista, mikä on maakuntakaavan keskeisten tavoitteiden mukaista. Jatkosuunnittelussa kaavaratkaisua tulee tarkentaa, mikäli Itäradan suunnittelu tarkentuu.
- Yleiskaavan kaupan ratkaisu vaikuttaa perustellulta. Ratkaisu pohjautuu maakuntakaavaan tai ajantasaisiin selvityksiin.
- Maakuntakaava on kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja koskien otettu asianmukaisesti huomioon osayleiskaavatyössä.
- Jatkosuunnittelussa suositellaan tarkemmin tutkimaan ja vahvistamaan viheryhteyksien toteuttamisen edellytyksiä. Osayleiskaava on virkistys- ja suojelualueiden osalta maakuntakaavan mukainen.
- Yleisiä suunnittelumääräyksiä suositellaan täydennettävän teknisen huollon osalta ja huomioimaan maakuntakaavassa osoitettu Helsingin ja Porvoon välinen runkovesijohto osayleiskaavan jatkosuunnittelussa.
- Jatkosuunnittelussa tulisi harkita Askola-Porvoo 100kV voimajohdon osoittamista ohjeellisenä linjauksena yhteystarpeen sijaan.
- Ilmasto on monipuolisesti ja näkyvästi mukana osayleiskaavatyössä. Ilmastonäkökulmien painotusta voisi kuitenkin vielä lisätä kaavan jatkosuunnittelussa esimerkiksi uuden rakentamisen sijoittamisen osalta (ensisijaisuus, vaiheistus) sekä päästöjen vähentämistä edistävien kaavaratkaisujen esiintuonnin osalta.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola
Asiantuntija Mariikka Manninen

Täytäntöönpano:

Päätösote: Porvoon kaupunki